

Цетиње, 18. јула

Биоградска влада „Самоуправа“ до неба пропиштала, што је дописник једног руског листа написао неповољан извјештај о стању у Србији.

Дописник је одмах по Пашићевом повратку из Русије допутовао у Биоград. Нарочито је домамљен. Ухватили су га стубови биоградских службених кругова и богато су га частили. Залагаху га разним ђаконијама. Даваху му из најслужбенијих господских руку црвене наочари, да уз чашицу „неготинског и смедервског“ кроз њих гледа на Пашићеву владавину у Србији. Опколили су га били зидом првих службеника земље. Преко тога зида не могаше утећи да чује право народно мишљење. У њиховом се кругу кретао, њиховом је главом морао да мисли о Србији и Српству и под њиховом сугестијом избацио је први напис — противу српске Црне Горе!!

Били су задовољни. Мисија је упалила. Разгласише по свим плаћеним листовима у Србији и ван ње, како су и „велики руски листови“ о Црној Гори истога мишљења као и њихови агенти. Хвалили су га и славили. Његов разговор са црногорским емигрантима одмах је преведен и разаслан на употребу плаћеним уредништвима. То, што је тај руски новинар учинио у тој прилици под хипнозом њиховог богатог чашћења, било је означено као родољубиво, слободоумно, исправно и право словенско дјело! Само издајник Српства и какав „аустриски агент“ могао се осмјелити, да брату Русу због тога замјери, или да прокуне његове инспираторе.

Све је било пошло као подмазано, као кад Пашићизам намаже лијепим и лажним ријечима и ради бржега успјеха посолу — средствима из партије — на „достојније заступање земље“.

Из захвалности према таквом словенском новинару, чију су необавјештеност о приликама у једној српској држави, у којој никад није био, на зло употребити — развили су даљи ток парадног чашћења. Водили су га по цијелој земљи и обвезивали га услугама.

*

Кад се вратио у Петроград у своје уредништво, толико слављени и чашћени руски дописник написао је у својем великоме листу о приликама у Србији овај извјештај:

„Не могу да сакријем дубок и тежак утисак, да ме савремена Србија подсећа на човјека, који енергично ради гимнастику и занима се спортом и самообразовањем, а у исто вријеме не жели да призна, да је сав његов организам заражен отровом и да је близак распадану... и због тога, што је много клуподера који ништа не раде, већ се непреста-

но занимају политиком, уценама и злоупотребама; што су кафане од јутра до мрака пуне нерадника који дочекују посланике и експлоатишу их; што се дају шумске концесије; што су посланици свемогући јер господа министри употребити су своју власт, да одврате управника Држ. Штампарије да не протестује против једног народног посланика, који је за 10.000 динара узео у заштиту приватне штампарије, које су штампале некакве бланкете које може да штампа само државна штампарија, и т. д. До какве су моралне пазине пали српски политичари, илуструје примјером пок. Миловановића, који је добио бадава 200 акција Банке Андријевића, да би се само потврдила правила те банке.“ Тако, вели, чине и други политичари. Па и Пашић, „велики русофил“ од сиромашка је постао милионар, а он се сматра за једног од најчаснијих! А шта тек да се рекне за друге? Господа интелегентни људи инстинктивно осјећају своју пропаст, али узрок виде у — Русији! Даље наводи како су му у Србији говорили, да у Русији нема ништа добро, да је то дивљачка земља, да јој је језик груб, неразвијен, сиромашан. У литератури, осим Толстоја и Достоејевског, ништа Руска војска не вриједи ништа. Науке нема. Политика њена — то је жеља, да рукама Срба загребе у жар, и т. д. Хоће ли се — пита се поменути руски дописник — у Србији наћи херој који ће је спасти од ње саме, од интелегенције без погледа и од чиновништва.

Тако пише о Србији поменути руски новинар, којег су Пашићеве пријатељи частили и славили, кад је у својем листу објавио онај клеветнички разговор са црногорским емигрантима!

Пашићева „Самоуправа“ сад најгрђе напада тога брата Руса и његов лист. Напада га, јер је критиковао Пашићеву владавину и њене успјехе у Србији. Сад „Самоуправа“ за напис тога Руса вели, да би га бечка „Нова Слоб. Преса“ и „Пештански Лојд“ сувим златом подмјерили! Само што не каже, да је брат Рус у Бечу био научен какав ће извјештај о Србији написати у својем листу!! Онај исти руски новинарски дописник, који је нарочито у Биоград био доведен, који је тамо био обасипан пажњама са високих мјеста кад је нешто неповољно изнио противу српске Црне Горе, сад је нагрђен и осумњичен као бечки човјек зато, што је њихову владавину представио црним бојама.

Родољуб, одличан новинар, добар Рус — док им је несвјесно послужило противу Црне Горе; црн, сумњив и са својим написима само Бечу погодан — кад њих напада.

Да је и даље противу ове земље објављивао клевете, које би му они дотуривали, славили би га као првог Словенина, само да је у исто вријеме њихов рад величао. Ако је он сумњив, кад противу њих пише, да колико су они били сумњиви и неродољубиви, давши му лажна обавјештења о другој српској држави! Оградили су се противу његовог писања о Србији, те су могли, ако желе бити исправни и дошљедни, да се оградe и противу његових клевета на штету Црне Горе, у толико прије, што је те клевете добио из њихове средине.

Довукли су у Биоград једног наивног руског новинара, частили га, водили га о државном трошку и туткали да пише лажи противу Црне Горе, па чим је пријешао преко Србијине границе, казнио је њихов грјех према најближем брату тијем, што их је приказао словенском свијету у правој свјетлости. И сам се тај Рус морао згадити због њихова неваљалства. Морао је доћи до закључка, да ни према Русији не могу бити исправни, кад нијесу исправни према Црној Гори, која им је много ближа.

Цетиње, 14. јула

Међу Арбанасима још једнако ври. Чак се може рећи да је критичније стање сад него прије. Битке се воде на све стране и сада влада права анархија. Велики велр Мугтар наша унутро је прогласио, у коме Арбанасе позива најјернијом дјелом султаноу забранује да војска под каквим било изговором напада на њих, објављује да ће комисија под предједништвом Акиф наше доћи да саслуша све жалбе Арбанаса и да ће се из парламента укљонити сви незаконско изабрани заступници, најпослије да ће се исплатити све штете које су Арбанасима учиниле пошљедним војним походом.

Предједник француске владе Поанкаре креће 2. августа за Петроград, где ће стићи 6.

Листови допосе, да ће Јано Пенадовић, посланик Краљевине Србије у Цариграду, бити постављен за посланика у Бечу.

Из Скопља јављају, да је тамо припио из Новог Пазара Нео Вољетинић са 6.000 људи и чека на комисију, коју је влада послала, да преговара с њоме.

У септембру руски министар спољних послова Сазонов, ићи ће у Билеску, а затим у Француску.

Поглед по свијету

Услови мира између Италије и Турске

Из добро обавјештених дипломатских кругова долазе нам вјести, да је икоји турски емисар послије Болитија у сврху преговора о миру, потврђују се напротив, да су се између многих високих турских и талијанских личности водили необавезни преговори о потреби мира и о евентуалним условима. Са талијанске је стране понуђено код тих разговора следеће: Италија тражи, да се макар само прећутно призна потпуно њезни суверенитет над Триполитанијом и Тиренашом, па зато неће пристати на то, да Турска бар делимично задржи суверенитет у ове двије покрајине. Италија је ипак вољна признати, да се Турска свога суверенитета одрекла драговољно у корист Италије и то би се у уговору могло и рично конкретизовати.

О друге стране Италија је спремна признати на то, да се напусти ауторитет калифа у Триполитију и Тиренашци. Свама Муслиманска гарантује се слобода муслиманске вјероисповијести; муслимани добијају сва грађанска и политичка права као и сви остали становници ових стечних покрајина. Име султана као калифа емије се симболирати у јавним молитвама ових муслимана, који признају ауторитет калифа. Муслимани ће у црквеним стварима подпадати под шени-ил ислама у Цариграду и тај ће подељивати ипвеституру реве-ул-улема. Права државних фондова (вакуфа) остају нетакнута.

Италија није спремна да право суверенитета откупи новцем, али се неће противити да исплати Турској вриједност државних добара у Триполитију и Тиренашци. Исто тако би Италија примила на себе дјо отоманског државног дуга, који пада на ове двије покрајине.

Ради религиозне слободе сенусијских племена, која не признају калифа, зајемљује се исто право као и за муслиманско становништво.

Политичке прилике у Угарској

Мађарска јавност бави се сада једином предлозом, који је потекао из Кошутине странке. Потпредједник странке Мезени, бивши државни тајник, написао је у једном листу чланак, у коме се бави с меденим отвореним писмом грофа Тисе. Обарајући главне Тисине начоре, вели Мезени, да се с оваквим људима не могу повести преговори за мир исти емије опозиција с њима преговарати. На јесен ће избућти најотрија борба између опозиције и владе, јер се борба мора наставити. Ако би ипак дошло до споразума са садашњом владом, тада би он Мезени положио мандат у руке својих бирача, јер не би хтио сједети за истим столом с опозицијом, која би скланила уговоре с министром предједником Лукачем и предједником сабора грофом Тисом. Само су двије алтернативе могуће: Или борба на живот и смрт, или промјена владе. Опозиција би имала борбу наставити ондје, где је престала. Опструкција се има наставити у делегацији у Бечу. И тада ћемо видјети, да ли ће предједник делегације Јанг позвати бечку полицију, да одстрани из дворане Мађаре.

Опасно стање у Китају

Из Петрограда јављају да догађаји у Китају имају све опаснији изглед, нарочито да у покрајинама владају архаистичке прилике, од којих су у најекстремнијем вријеме странци, особито Руси, највише страдали. Странно крајнопроче у источном Туркестану доказује, да су право имаали руски политичари, који су прије неколико мјесеци наглашавали, да би требало тражити јемство за живот и сигурност странаца, насељених у Китају. Руска је штампа задних дана узозоравала на озбиљност положаја, те је разлагала, да се од револуције стање промијенило на горе. Руска је влада закључила, да по свом посланику у Пекингу затражи задовољити и потпуно размишљење. Међутим говори се и о једној руској експедицији, која би имала провешти казну против криваца.

Устанке трупе купе се непрекидно у провинцији Шангун, а особито у Чифу стање је управо критично. У Шангају побунило се 2000 војника, у Кантону је отворена побуна за живот Јуан-шикаја, Тибет је силно побуњен, а у Пекингу је ухапшено десет особа, код којих се пронашло читаво слагашиште готових и напала готових бомби. У цијелом Китају опажа се непријатељско расположење против европцаца.

С великом интензивацијом спрема се бојот све европске робе, осим америчке. Предједник Јуан-шикај је немобан сиром заонтрени ситуације; поводом најновијих догађаја емија је у Пекингу конференцију главних китајских политичара и државника, која се састала ових дана.

Њемачка и нова турска влада

Судећи по писаним њемачких листова, није ново турско министарство Њемачкој по људи. Један се берлински лист боји, да ће ново министарство египетском струјом заплонити. Онај кабинет вели да значи, да на мјесто младотурског одбора долази опет владавина, која се одлучио противу намјерама овога одбора, која политику преферанца централизирана објави, заштићује незаконски официрски збор против парламентарна, а Арбанасе хоће да измири. Значи надање, да ће се улити Њемачке у Цариграду, који је од почетка рата с Италијом почео напати, сада посебно изабави, да ће се сви они, који вриједи као најважнији пријатељи Њемачке, макнути с државне површине, и да ће на даље египетски улити владавати.

Војничка буна

Из Петрограда се јавља о војничкој буни у Туркестану. Побунило се 1. и 2. батаљон. Побуњени војници, њих 130, вавалили су на лагер. Војници, који су остали вјерни, објави су нападај ватром на побуњак. Побуњана се трасала читаву ноћ. У јутро су козаци опколили лагер бунтовника, те их свладали и разоружали. Бунтовници су убили 2 официра и 1 војника. Четри официра и 12 војника је рањено. На даље се јавља, да су бунтовници побили тројицу насила. Капетана Писвенева су бацили у ваздух и дочекали бајонетима. Већ се давно очекивало, да ће доћи до буње, те је с тога и био путовао министар рата у Туркестан.

Већина босанског сабора

— Састав саборске већине —

„Српска Ријеч“ доноси ово саопштење, које је врло карактеристично за неодреденост политичких прилика у Босни:

„Како дознајемо, заједници свих вјера припадају до сада од чланова сабора сви муслимани, сви католици и десетак православних, али се вјерује, да ће се овај пошљедњи број повећати. Како се приличан број ове већине развишао, неки својим кућама а неки по бајама, то се намјерава некако крајем августа сазвати сједницу ове заједнице, на којој ће се конституисати и одредити своје становиште и држање у даљим преговорима у ствари саборског рата, ако их буде. Унијеравају нас неки чланови заједнице, да ова не мисли напуштати свога програма, али ће се поједине тачке према стеченом искуству тачније и јасније одредити. Ако би се у томе јавила потреба, да се нека тачка према новијим приликама измјени, то ће бити увијек само с погледом на стварно стање и потребе народне и то тако, да се при том ни једна вјера не стави у положај да би из заједнице могла иступити.

Неке несугласице, које су изгледале, да постоје због досадашњег рада ужег одбора, узете су у прегрес и показале се, да се оснивају на неспоразуму, и испоставило се, да они, који су држали, да је ужи одбор и сувише хтио да попусти, никад нијесу посумњали у политичку исправност дотичних, јер напуштање једног заузетог становишта само по себи не мора садржавати напуштање народних користи, нити се томе морају тражити лични или себични мотиви. Може бити и увијек има разних мишљења и расправљања о томе, али се увијек мора претпоставити међусобна исправност, ако се хоће искрени заједнички рад. Ништа није на свијету стално, па ни политички програми, а свијетље у политичком животу је уобичајено, да се програми по негде сваке године прегледају, дотјерују, ревидирају, па се тако може потреба за ово показати и код пригодног програма свих вјера, који је и онако у ванредним приликама, у тренутку брзе потребе, без тежњива и дуга размисљања састављен, и увијек се дешава, да при таквим ревизијама програма отпадају неки чланови, а нови придолaze. За то држимо, да ће се састав саборске већине тачније испоставити тек при новим савјетовањима пред јесен“.

Мисли

Најбоља је радост она, коју човек добавља себи, чинећи радост другима.

Целино страдање доводи до разочарења, а право страдање до уништења.

Заведену жену први осуђују људи, заборављајући да до тога не би дошла да није било људи.

Кад хоћеш да оцијениш племенитост једног народа прођи кроз гробове његове, јер ту би свету истину: народ, који не поштује своје мртве, што рекао Штафелт, није племенит народ.

Памти: с висине се страшно пада; што се више подиђеш, то се све боље пред свијетом указујеш и са својим порцима и недостацима.

Тежину бола не чини дубина, него онај који је проузроковао.

Валси

ПОДЛИСТАК

ЗАСТАВНИК

Алфонс Доле

I

Пук се борио на жељезничком насипу и био је изложен куршумима цијеле непријатељске војске. Официри су командовали „де лево“ али нико није хтио да послуша и поносно пук остаде стојећи, окупио око своје заставе. На великом небу залазаше сунце а међу плаћем жита и плашаница ови људи, мучени, увијени у дим, изгледали су као стадо, изненађено на отвореном пољу првим вихором стране одује.

Опасно је падла кина куршума! Чула се само праска, потпуно котрљави војничких порција, и куршуми, који су забили е једног краја бојног поља на друм, изгледали су као затегнуте жице казивој војног и огромног истраженица. С времена на вријеме, застава која се уздижала над главима, заресена одоним вјетром, пала би у дим: онда би се зачуо поносни и озбиљан глас, који је најдјачавао уздицају, јак и писку равнаница: „К застава, дјече, к застава!“ У том би се тренутку какав официр устремно, као сјенка, у првину мада јуначка застава оживила би и опет се диришала високо у битци!

Двадесет два пута је пала!.. Двадесет и два пута гласно је још вруће копча из руку

Српство

Саобраћај странаца у Биограду. Од прошле године управа града Биограда почела је, по угледу на друге пријестонице, водити статистику путника, који у току године посјете Биоград. Према тој статистици прошле године дошло је у Биоград 85.590 путника и то само оних, који су одсједали по хотелима. Највише путника долазило је у мјесец августу — 8768, а најмање у јануару — 4870.

Стјечај за књижевну награду. Српска Академија Наука расписала је стјечај за награду од 480 динара у злату из задужбине Николе Ј. Мариновића за дјело из српске лијепе књижевности. Поред умјетничке обраде самога предмета свако дјело (роман, драма, приповијетке и т.д.), поднесено за ову награду, мора се одликовати својом моралном и патриотском тенденцијом. Награду могу добити и штампани састави, који су изашли за пошљедне двије године до рока ове награде, ако већ једном нијесу нигде награђивани. Дјела за ову награду треба поднијети Академији до 1. маја 1913. године. Награђено дјело је својина писца, и на сваком се награђеном наштампаном примјерку мора назначити да је награђено из Задужбине Николе Ј. Мариновића.

Улични телефон у Биограду. У управи града Биограда ради се на томе да се у Биограду уведу мали улични телефони за употребу жандарма на линији, по угледу на велике европске градове.

Нова српска жељезничка пруга. Некоји листови и трговачки кругови у Биограду ургирају ријешене питања о вези српске жељезнице са босанском, особито продужење пруге од Ужича, па до државне границе и израду других спојних линија. Унутрашњост Србије као и Биоград били би тако спојени са Сарајевом и Сплетом. Штампан се позива на изјаве Билинскога о овој вези и тврди, да им се монархија неће опирати. За Србију су њезине жељезнице без овога споја, вели се, иначе без сврхе.

Химна „Просвјете“. За прославу десетогодишњице „Просвјете“ сјенао је наш песник г. Алекса Шантић химну „Просвјете“. Ову химну требало би компоновати за мушкост и за мјешовити збор. Ради тога се главни одбор „Просвјете“ обраћа Србима композиторима молбом, да ову химну компонују:

Подигнимо зубе свете
Нек озаре свод Балкана!
Нек пламења златна лете
Од Тимока до Јадрана!

Свуда гдје се магла своди
Нек светилке жине горе,
Сјај просвјете нек над води
Милом часу српске зоре!

Омладино, прени! лети!
У те гледа народ цио!
Ти му славе ловор сипати
Он ти вјечни спомен био!

Подигнимо зубе свете
Нек озаре свод Балкана!
Нек пламења златна лете
Од Тимока до Јадрана!

Најпатетији треба да понашу композиције надаље до 25. о. мј. (7./VIII) 1912. главном одбору „Просвјете“ у Сарајево. Хонорар за ову композицију, коју одбор за прославу десетогодишњице усвоји, износиће 200 К.

самртничких и застава се опет уздицала; и кад је, по заласку сунца, остатак пука — једва једна шака људи — логано одегнуо, са заставе, у рукама наредника Хорнуса двадесет трећег заставника тога дана, само су још висла парад свиле.

II

Наредник Хорнус био је један стари глупак са три звијезде и једва је знао да важе своје име, а двадесет је година душло док је добио подофицирске ширите. Све насље находчета и све касарнеко заступљивање опртавало се по његовом инспекцији и јогунастом челу, по погрљеним леђима од тешиког раица, по бевјесном ходу простог војника. Поред тога био је мало мутав, али за заставника није потребна рјечитост. Целог вечера, послје битке, рече му цуконик: „Застава је код тебе, јуначе; па добро, нека остане.“ II на расти шибљед, већ сав наблиједно од кипе и ватре, кантиверка приши одмах златан потпорунички пиригт.

То је био једини понос овог униженог живота. Став старог војника одједном се измјени. Ово јадно створење навикнуто да иде погрљено, очију оборених земљи, доби поносито лице, поглед који је увијек горе био управљен, да би видео како се дебрирају свилена парад заставе и да би могао да је држи сасвим право, изнад смрти, изајства и бјегства.

Словенство

Савез словенских жена. За вријеме пошљедњих прашких свечаности, на којима се, осим представника читаве словенске културе, политике, науке и умјетности, најбоше сакупљене у великом броју и представнице женскога покрета међу Словенима, јавља се и мисао устројења „Савеза словенских жена“. Задаћа би овога Савеза била попут свесловенских удружења, држати на окупу, и морално и материјално подупирати све словенске женске покрете и водити о њима довољнога рачуна. Изабран је у ту сврху и посебан привремени одбор, који је већ разаслао позиве на приступ у Савез многим словенским женским удружењима. Изгледа, да ће идеја Савеза словенских жена доскора постати дјелом, јер не само из Чешке, већ и осталих српских земаља стижу даномиле одушевљени одзиви. Из Хрватске одговорила је г-ђица Зора Јанковић, за српске жене г-ђа Савка Суботић, за словачке Елиза Солдцова; из Русије А. Михајловска; из Бугарске Ј. Божилова-Патера; из Галиције (за пољске жене) г-ђа Мишка Говекар, све радосно поздрављајући нови словенски савез и и најављујући свој приступ у њ.

Четрдесетогодишњица. Ове школске године навршило се четрдесет година од оснивања чешко-словенске трговачке академије у Прагу, овога по чешки привредни живот толико важнога завода. Из годишњег његовога извјештаја видимо, у колико се он до данас усавршио, поставши првим заводом ове врсте у монархији. Дјеловало је на прашкој чешко-словенској трговачкој академији прошле године 77 професора и 30 разреда. Слушатеља било је у свему 1340, од ових 156 дјевојака и 134 слушатеља абитуријентскога течаја. Према материнском језику било је 1320 Чеха, 8 Словенаца, 10 Хрвата и Срба, 1 Рус и 1 Нијемац. У годишњем извјештају налази се и чланак управитеља д-ра Ј. Ржежабке о развоју чешко-словенске трговачке академије за четрдесет година њезина рада, из којег се види, како је завод никнуо из чисто народних разлога и како је у уској свези с чешким привредним животом дошао са тешких прилика на прво мјесто у монархији. Данас има завод 4 самостална одељења: чисто четвороразредно одељење; компромисно троразредно одељење, чисто четвороразредно дјевојачки одељак и абитуријентски течај. Нова школска година започиње 13. септембра, уписује се од 26. августа до 2. септембра, а може се уписати и писмено о празницима. Нацитама, који би се хтели посветити овој струци, препоручамо чешко-словенску трговачку академију најтоплије.

Финансиско стање Бугарске. Њемачки лист „Deutsche Levantezeitung“ у једном од својих скорашњих бројева доноси овећи чланак о привредним приликама Бугарске, из којег ми вадимо ове ретке: Бугарско финансиско стање је веома повољно и оснива се на врло чврстим темељима. Много онажамо ствари, које нам доказују, да се у овој балканској држави води врло рационална управа и финансијама. Богатство Бугарске особито се из земље црпи, јер она је претежно агркултурна држава, па већи дио

Нико никад није био срећнији од Хорнуса у битци, када је објема рукама држао копље углављено у кожану павлаку. Пшта је што говорило, нити се мицао. Обиљан као свештеник, поносио би чојек као да држи какву светињу. Сва његова снага, сав његов живот, био је у његовим прегрцима згреченим око дивне пошпијане заставе, на коју су најпатетија ганад, а његове, пуце изазивања, очи гледале су Прусија право у лице, као да би хтеле рећи: „Покушајте само да ми је узмете!“

Па то се нико није усудио, па ни сама смрт. Из Борна, из Грагелоте, из најстрашњих битка, застава је излазила набушена, некадана, провидна и одерана, али је још једнако била у рукама старог Хорнуса.

III

Дође и септембар, војска стиже под Мен, затим поче опсада и онај дуги одмор у блату, гдје су тонови зарфади, гдје су најбоље групе на свијету, деморализоване нерадом, немљем намирница, вијештава, умрали од грознице, досаде крај Фатина. Нико, ни команданти, ни војници нијесу се више падали: једини је Хорнус још имао удања у себи. Тробојна његова застава све му је замљњивала и до год ју је вејекло крај себе, изгледало му је, да још ништа није изгубљено. Па несрећу, како није било више борбе, цуконик је заставе држао код себе у једном

јој богатства сачињавају ратарски производи. Прошле је године род у Бугарској врло обиљан био, а и ове године су земаљски приноси доста берибетни. Дохоци Бугарске износе на годину по прилици једну милијарду лева. У Бугарској има 80 милиона дунума земље, која се може обрађивати, а око 16 милиона дунума неспособне за сјање. У год. 1907. обрађено је у Бугарској 28 милиона дунума земљишта, а у 1910. годину 42 милиона. Духана је било у години 1907. 4 и по милиона килограма, а у 1910. 11 милиона килограма. Државни укупни дугови Бугарске износе 636 милиона круна; нередовни јој дугови износе пак 47 милиона. У години 1909. приходи су ове државе приказивали број 200 милиона, а расходи 192 милиона круна. Ова разлика од 8 милиона употребљена је у изванредне прилике код ратног министарства и у исплату старих дугова. Године 1910. приходи су износили 184 милиона, а трошкови 181 милион; 1911. г. приходи 175, а трошкови 168 милиона. У прва четири мјесеца 1912. год. извоз је Бугарске износио 60 милиона круна, прошле пак године у истом времену извоз је тај достигао само 30 милиона. Бугарско министарство финансија, да бугарске финансије постави на колико је могуће солидне темеље, закључило је у државној بلاгајни основици резервни фонд, око којег се већ озбиљно почело радити. У овај ће резервни фонд сабрати тако новца да ће најмање 20% од вишка годишњих прихода с другим непредвиђеним приходима одредити у овај фонд. Од тога ће се посебно и у државном буџету најмање 500 хиљада за њ уврстити.

Селење Словена у Америку. Задњих 10 година иселило је из Аустро-Угарске монархије у Сјeverну Америку 1,893.676 особа, међу овима је било 1.162.124 Словена; из читаве Европе иселило је задњих 10 година (скупа са Аустро-Угарском) око 1,600.000 Словена у Сјeverну Америку, дакле из свих осталих словенских крајева укупно само око 440.000 особа.

Успјех руских жељезница. Прије неколико година бацала је у бригу руске службене и привредне кругове чињеница, да руске државне жељезнице сваке године имају све већи дефицит. Тако је дефицит односно од 1905—1908. године редом 33, 90, 113, 117 на 122 милиона рубаља. Међутим, дефицит је био далеко већи, кад се томе прирачунају камате на капитал, уложене у градњу жељезница. Много се ложило глава, како да се то зло сирјечи. Напошљетку латило се министарство саобраћаја енергично посла. Цијела ствар била је у том, што је прије била висина уговара теретних влакова прениска, то јест просјечно: 12.000 пуда (пуд је близу 17 кг.). Министарство је покушало повећањем те висине и досегло је 1910. године висину од просјечних 15.000 пуда по влаку. Најенергичније се настојавало да се у том погледу више не гријеши. Тим је постигнута знатна уштеда, разумије се, па жељезничком материјалу, на гориву и на сеобљу, пошто је разумјерно ишло мање влакова, али већих. Резултати су се показали: из великог дефицита у 1908. наредар се показало 1909. суфицит од 158 милиона рубаља, који је 1910. нарастао на 208, а 1911. године на 260 милиона рубаља. Године 1910. први пут је подмирен приходом

предрађу Меча и храбри Хорнус вејекло се отприлике као мајка, чије је дијете код дојкиње. Стало и само је о пој мислио. II кад би га досада освојила, одлазио би у Мен све трети и само што би је видео на истом мјесту, мрсно насловљену на вид, испуњавало се храброшћу, стрпљењем и уносно је под свој мокри шагор спове о рату, о маршонаљу унапријед, с раширеном тробојком у свој својој величини, која се дебриша тамо, па пруским бедемима.

Једна паробна машиница сруши све његове надузије. Пробудивши се једнога јутра, угледа Хорнус цео логор у врвци; разгневани војници, скупљени у гомадице, пуштани су бијесне узвике, пријетили су песницама, управљеним све на један велики дио вароши, као да су сви против истог привац гневни. Војници су викали: „Да га збацимо!.. Да га стрјељемо!..“ А официри су их пуштани да говоре. Нишли су издвојени од њих, погнутих глава, као да се стиде пред својим људима. II застава је било стидно. Војци од сто десетет хиљада добро наоружаних, још здравих војника, прочитали су маршалову заповијест, којом их предаје непријатељу без борбе.

„А застава?“ зашта Хорнус бедећи. Заставе су биле предане са осталим стваријама, пушкама, опремом...

„Три... три... Треста му грмова... муња је јадник. Али моју шаку неће узети.“ II одури пут вароши.

жељезница сав издатак и камате на уложени капитал, а 1911. остало је још преко тога чистог вишка 60 милиона рубаља!

Словени и Нијемци у Аустрији. Град Трст показује значајни примјер како су Словени у Аустрији запостављени. За осам хиљада тршћанских Нијемаца издржава влада грађанске и основне школе, једну гимназију и једну реалку с њемачким наставним језиком и плаћа на тим школама око 70 учитељских снага. За 70.000 тршћанских Словенаца плаћа влада само 10 учитељских снага на школама Св. Ђирија и Методија, које иначе Словени морају сами себи издржавати. Једна учитељска снага долази у Трсту на 114 Нијемаца, а на 7000 Словена. Но као да ни то није доста разлике међу Словенима и Нијемцима. Од 1. октобра намјерава једно њемачко друштво у Трсту отворити шесторазредни женски лицей, дворазредну трговачку школу, једноразредни трговачки курс за дјевојке, а за двије године отвориће се још два разреда женске препарације. За све те школе даје влада бесплатно потребне просторије. А да Словени сасвим добро схвате какву равноправност уживају, спрема се и трећа њемачка средња школа у Трсту, наиме њемачка реална гимназија. Тако се Аустрија брине за проширање Нијемаца преко Трста на Јадранско Море, а Словени су јој девета брига.

Чешки пјесник Махар у Америци. Јављају из Прага, да је према вјестима, које стигло тамо, позвала чешка организација „Слободне Мисли“ у Америци познатог чешког слободоумца пјесника Ј. С. Махара, да у Савезним Државама одржи један циклус предавања у правцу деловања „Слободне Мисли“. Махар се овом позиву одазвао.

Јубилеј краља Фердинанда. Како бугарски листови јављају, влада је ријешила да двадесетогодишњи јубилеј краља Фердинанда прослави у Трнову 2. августа о. г. Јубилеј краљев биће прославлен врло скромно без икакве војне параде и помпе. Неће бити страних изасланства, нићи ће прослави присуствовати који стран владар. Краљ ће 1. августа отићи с члановима владе у Трново, сјутрадан ће у цркви бити одслужена служба божја и истог дана краљ ће се вратити у Софију. Освећење софиске катедрале неће бити везано за краљев јубилеј.

Свесловенски соколски слет и Нијемци. Свесловенски соколски слет доживио је похвалу с оне стране, одакле се обично чују само грдне против Словена. Otto Voigt њемачки „Turner“, написао је у недељном листу „Deutschösterreichische Turnzeitung“, који излази Бечу, у уводни чланак, у коме не може соколству ништа да приговори, колико год, као што и сам признаје, тражи мане у Соколима. Сва су његова очекивања била премаљена. Он само хвали вјекбалиште на Летни, хвали Соколе, хвали њихове вјекбе, које су биле јако тешке. Он је тражио, не би ли на коме Соколу нашао другачије чаране но у осталих, па да бар ту ситницу приговори. Али није их могао наћи.

Voigt ставља Чехе за узор њемачким „Turnerima“, пишући: „Морам признати, да се још много можемо научити од Чеха, које смо толико подцијњивали“.

IV

И тамо је било велико узбуђење. Народна војска, грађани, викали су, протестовали су. Протезале су депутације, које су дрхтале и шле маршалу, али Хорнуе нићи је што видио, нићи чуо. Говорио је за се идући уз улицу Фофур:

«Да ми узму заставу... Којешта! Јели то могуће? Имају ли права не то? Нека да Прусима што је његово, његове позлаћене оклопе и његово дијело, пласнато посуђе, што је дошло из Мексика. Али ово је моје... То је моја част. Забрањујем да је ма ко дирне.»

Сви ови одлучни реченица била су испресвјачени грчањем и његовим муцавим говором, али је стари већ сковао план. Мисао је била чиста, одлучна, да узме заставу, да је однесе у цркву, па да прегазни Пруссе са онима који пођу с њим.

Кад стигне тамо, нијесу му дали ни да уђе. И црквеник је био љут, па није хтио нико да види. А Хорнуе се томе није надао.

Несвао је, викао, дрмусао војника: «Моју заставу... хоћу своју заставу...» Пајзад се отвори један прозор:

- Јеси ли си те, Хорнуе?
- Ја сам, господине црквениче...
- Све заставе су у арсеналу..., или само, па ћеш добити признаницу...
- Признаница?... Шта ће ми?...
- То је маршалова заповијест...
- Али, господине црквениче...

Један став овога чланка свршава се овако: „Успркос многобројности вјекбача и величине вјекбалишта није се могла опазити никаква неправилност, никакво колебање и одобравање одушевљених словенских гледалаца, које се непрестано понављало, било је сасвим оправдано. При том помислите: 11 000 мушкарца, једнако одјевених то је био поглед дирљив! Какав наступ, такав је био и одлазак вјекбача и кад не бих знао гдје сам и кога имам пред собом, вјерује ми, и ја бих се умијешао у клицање гледалаца!“

Руси и Толстојева дјела. Друштво, које распродало Толстојева дјела, издало је занимљиву статистику. У току 1911. године у свему се продало у Русији различитих Толстојевих дјела на руском језику 4,253,660 екземплара. Узевши у рачун висину неписмености у Русији, која је на жалост врло велика (око 74%), излази, да на 18 писмених људи у Русији пада по једна књига. То је досада највећи постотак. Ниједан писац ни у Русији ни другдје у свијету није толико био раширен. Најчаче је Толстојева дјела раширивала издатељска фирма „Посредник.“ Она је у 1911. години сама издала преко пољовну Толстојевих књига т. ј. управо 2,757,600 екземплара. Што се тиче броја екземплара појединих Толстојевих дјела, она су овако издана: „Живи мртвци“ у 247,600 примјерака, онда долазе по реду „Зелени штанић“ са готово 200,000 примјерака, а онда „Поликушка“ и т. д. Овамо су уброяна само она дјела, која су изашла на руском језику у Русији. Томе треба придодати она, што су у Берлину на руском језику изашла у издању Ладинишкова. Осим тога бројна је Толстојева дјела у Лондону на руском језику и у енглеском пријеводу издана В. Чертков. Онда долазе Толстојева дјела на руском језику издана у Паризу, Прагу и др. А ту је и сва сила пријевода Толстојевих дјела на свим језицима. Кад би се све то побројало, једва да би број Толстојевих дјела у оригиналу и у пријеводима изданих у години 1911. износио што мање од десет милиона екземплара. Треба још додати, да је год. 1911. у Русији изашло о Толстоју 40 књига и брошура у 67,025 примјерака и два музикална дјела, која су раширена у 3200 примјерака.

Из народа

Нови посланик

Бар, 16. јула

У суботу је у Ст. Бар дошао с Цетиња новонабрани посланик барски г. Мићу Павлићевић, да се захвали својим бирачима на избору и да с њима ступи у што тјешњу везу.

Велики број грађанства с вриједним предсједником општине г. Ником Дебелом г. Павлићевићу је изашао у сусрет код села Поповића и ту га поздравило, па је одатле с њиме дошло у варош, гдје се сјутра дан састао са великим бројем својих бирача свију трију вјера, који су дошли нарочито да га поздраве и да са њиме измијењају мисли, да му изнесу жеље и потребе своје. Том приликом он их је поздравно прикладним говором, који је на њих врло лијепо утисак оставио и који су пропратили бурним и одушевљеним клицањем.

— Оставите ме на миру!.. и прозор сазтвори. Стари Хорнуе поерташе као нијан.

Признаница... признаница... понављао је несјесно... Пајзад пође, с једном једином мисљу пред очима: да је застала у арсеналу и да ће је видјети по сваку цијену.

Врата на арсеналу била су широм отворена, да проунесе мушконица кола, која су, уврћена, чекала у дворилу. Хорнуе задрхта улазећи. Сви су заставници већ били на мјесту, десет или шездесет официра, скрушени, нијемци: ова тамна кола на вили, ова гомила хологласних људи за њима; све је било као на погребу.

На једном крају лежала су на гомили заставе Безенове војске, патрпале на ваљаву кадрију. Није било ничег жалоснијег од ове испијачане, свијетле, од ових остата златних реса, украшених копања, од све ове златне опреме, бачене на земљу и умрљане кривом и блатам. Један административни официр подизао је једну по једну, а сваки заставник прилазио је за признаницу, при прозиву свога пуга. Два угрубена пруска официра хладнокрпно су нагледали утоваривање.

И ви одлазите тако, о свети и славни остаци, развијајући своју пророчетану свилу, вукући се по кадрили, туано, као птице са сломљеним крилима. И ви одлазите са стидом, због ваљажа светих ствари и свака од вас односи нешто од Француске. Међу ваљим извјесним напорима, још је било суша са

За све вријеме његовог кратког боравка нови посланик кретао се у кругу својих бирача, који су га врло предусретљиво примили и према њему велику наклоност показивали, обавјештавајући га о својим приликама и о свему што ће му као представнику граду Бара у Н. Скупушници од потребе бити.

Том приликом нови посланик био је и у Бару, на Пристану, гдје се такође састао са својим бирачима и са њима измјенио своје мисли, прихваћен и од њихове стране врло предусретљиво.

Г. Павлићевић се из Бара повратио на Цетиње у понедељак, понијев из круга својих бирача највијетније успомене, онако исто као што је међу њима оставио лилеп утисак и својом појавом и својим одмјереним држањем, а нарочито пажњом и опхођењем.

Друштво „Захумље“

Никшић, 16. јула

Никшићско пјевачко и тамбурашко друштво „Захумље“, ова давнашња установа вароши Никшића, послније четворогодишње паузе због недостатка хоровађе, својим радом гигантски напредује. Послије двомјесечног рада, друштво се појавило са својом пјесмом на хору ведичанствене катедралне цркве никшићске и одговарало за све вријеме свете летургије. Овакав брзи успјех може се приписати марљивости самих чланова, а такође и хоровађи г. Ст. Ђуковићу.

Од 1. јула о. г. управа друштва, према правилима, отворила је читаоницу за своје чланове, те тим путем створила могућност да друштво врши не само умјетничку но и просветну улогу. Од назад 10 дана отпочело је и свирање на тамбурама тако, да је још сада сачињен збор од 16 чланова, чија воља и енергија још у почетку даје наде, да ће ускоро постићи сјајне успјехе. Примјер рада даје и сама управа, која неуморно ради да друштво подигне на што већу висину, у чему највише издваја благајник г. Шпиро Лаковић, књијар, који сваком потребном приликом жртвује не само слободно но и своје радно вријеме.

Оваква воља и агилност у раду даје свакоме увјерења, да ће никшићска омладина, свјесна своје културне улоге, настојати да се ова установа одржи и утврди и са члановима умножи, те ће као таква служити на част и никшићском грађанству, у чију се помоћ и потпору не може сумњати.

Разговор матера с дјецом

— Превео с руског Крсто П. Иванишевић, свршени богослов (6)

О љубави к ближњему

Вторая же подобна ей: возлюбите искренно твоего, яко самъ себя.

Мат. 22, 39.

Упућујући људе заједничком животу, дјело моја, Бог им је одредио дужности једнога према другоме, дужне узajамне љубави и добрих жеља, чије испуњавање може допринијети срећи свакога од вас. Дужности према ближњима су разнолике, али се све садрже у заповиједи Господњој: љуби ближњега, као самога себе. Није ли нам урођено, драги моји, да се старамо да удаљимо и најмање о-

оних других маршева. У рупама од куршума чували сте усомјену на непознате жртве, паде под заставом...

«Хорнуе, па тебе је ред... Зову те... иди по признаницу...»

И одиша се типало признанице!

Застава је стајала ту пред њим. Јест, то је била његова, најљепша, најсакраћенија међу свима. Мгледавши је, мислио је да још тамо, на жељезничком пасицу. Чуо је звиждање куршума, грескање војничких порија и пуковничког глас: «Ка застави, дјече!...» Гледао је своја двадесет два мртва друга на земљи и двадесет трећег како трчи да је подигне, да придржи једну заставу, која је поертала без снажних руку. Ах! Тада се дакле заклео да ће је бранити, да ће је чувати — до смрти. А сад...

При помисли на то, крв му јурну у мозак. Бјесни, сизан, устреми се на пруског официра, оте му своју толику вољену заставу и етеже је чврсто рукама; покуша да је опет подигне онако високо, онако право, с узвиком «К за...», али му глас застиде у грлу. Осјети како му коље дрхта, како му клизи из руке. У том тешком ваздуху, у том гробном ваздуху, који тако тешко притискиваше предане градове, застава није могла да се вије, ништа поносито није могло више да живи... И стари Хорнуе се сруши као громом погођен.

злојеђење од оних, које волимо, чинити им, колико је могуће, услуге, сажаљевати их у несрећама, тјештити их у жалостима? Заста је тако. Према томе, сви ти добри осјећаји треба да се налазе у односима нашим к ближњима, ако је, по заповиједи Божјој, срце наше испуњено искреном љубављу.

Но ко су ближњи наши, које треба да љубимо? Ви ваљда мислите, да су то само ваши познаници или они који су вам наклоњени? Не, драга дјече. Наши ближњи су сви људи, не изузимајући ни зле, па ни саме непријатеље наше, ако смо толико несрећни, да их имамо. Зашто нам је Бог заповиједио да љубимо један друго? Зато, што смо ми сви створење јединога Бога, чланови једнога рода човјечјег, синови Адама, нашег прародитеља, избављени крвљу Исуса Христа. Ево зашто за Хришћанина не треба да постоји туђинаца и зашто у свакоме, себи равнине, треба да гледа брата.

Љубав к ближњему, љубав, која се шири заједно и на зле, на непријатеље и на непознате, није немогућа, као што би то ви, дјече, могли помислити. Кад би она била немогућа, Бог нам не би урачунао ову врлину у дужност. Исус Христос нам ништа није заповиједио, што не бисмо могли извршити, ничега таквог, чему нам Он не би дао примјера. Бог се брине о свима створењима, као што је речено у Еванђељу: *Он заповиједи сунцу своје да обасјава зле и добре и даје кишу и праведнијема и неправеднијема (Мат. 5, 45.)* Исус Христос није припио себе на жртву само ради спасења рода људског, него је нарочито тражио грешнике, да излије на њих Своје милосрђе. У току Свога пребивања на земљи, Господ је свагда давао милост за увреду, добро за зло. Прави Његови непријатељи нијесу могли ослабити Његово милосрђе и, умирући на крсту, Он се молио за своје мучитеље.

Реците ми сада: послније таквог примјера, можете ли се више одавати томе осјећању самољубља, које вас побуђује, да љубите само себе, а друге да заборављате, томе осјећању злопамћења, које смета да праштате и мале увреду, омања огорчења, која су вам, може бити, и без намјере учињена.

Ви пак, дјече, које окружавају само благодати и љубав, ви нарочито, можете ли не имати љубави према својима ближњима? У тим годинама, ви се више нуждавате од других, него ли други од вас, али ипак има много случајева кад и дијете треба да буде корисно, услужно, пажљиво, предусретљиво. И ако је мало, оно што од њега зависи, чиниће из љубави к ближњему, те већ тим оно извршује дужности према својој браћи и много добра обећава у будуће. Понашати се тако, значи покоравати се Божјој заповијести, љубити ближњега. Запамтите, дјече, да нас Бог том заповиједи не приморава да све једнако љубимо. Веома је природно признавати своје родитеље пријатељима; пријатеље просто као познанике; своје земљаке као странце.

„Не чини другоме, што себи не желиш“. „Треба другима чинити оно, што од њих себи желиш“.

Ево правилно, по коме треба да управљамо наша осјећања и радове. Ах! кад би се тај закон љубави к ближњему боље испуњавао, такав би онда био мир међу људима, каква слога у породицама, како би много бољи били и у исто вријеме срећнији.

Домаћи послови

Ми и наша друштва

Глас из публике

Претресајући рад наших културних устапова или упуштајући се у разговор са њиховим члановима, увијек сусрећемо једну те исту тужбу: код нас се не може да ради и напредује, јер не само да је публика хладна према истим уставовима, већ ми сами чланови не знамо довољно нијетити рад и културних устапова, равнодушни смо, не помажемо и не дајемо им воље и пољета за њихов значајни остветак.»

Ове су тужбе на жалост оправдане, па треба да тражио узрок. Какав је такав узрок? Будимо искрени: узрок су сами чланови њихови. Ево зашто. Међу нама нема издржљивости, ми смо више брбљиви, него агилни и најповршнији. Који члан културне установе сматра њу за веома увишнену и озбиљну ствар? Ни сваки дечко. Па кад смо ми чланови такви, кад ми чланови не приносимо већу важност и озбиљност, кад ми сами на очиглед омадовамоујењем њихов рад, најзад кад га напуштамо због личних егзистенција тако лако и презриво — како можемо жедети од наше публике да цијени њихов рад и помаже са таквом вољом и у такво

мјери, каквом и у каквој чини то публика страних културних народа са њиховим уставима? Ову рачуницу треба пошто пошто излажити. Унесамо у наше установе више обзирности и смисљена културна рада. Ми се радо поимамо на примјер осталих културних народа како тамо пјевачке друштве имају велики углед и опште уважања. Јесте, али ти културни народи поимају и то право да не даје друштво углед и уважања алковима, него на против чланови стварају и дају углед и уважање друштву. Ко су и, пр. код нас чланови пјевачких друштава? Говорно искључиво млади људи, омладина која још нема свој положај или која је тек почела да трезе стазом живота. А ко су чланови у немачким пјевачким друштвима? Омладина, али поред ње и миштво људи у у најбољој мушкој снази, људи који имају угледну породицу и заузимају високе положаје и који су 30—40 година у једном друштву као пјевачи. Наравно да поред ових људи мора да влада нека обзирљивија снага и рад, него поред искључиво веселе младежи.

Настајмо дакле на томе, да поред наше одушевљене омладине загријемо и задобијемо и старије пјеваче. Јако се обзирљива поста, смисљена и издржљива препоруком наше културне установе и, пр. питањима пјевачка и музичка друштва итд. и начинимо их обзирљивим, користим просвјетних сресних установача, па ће и престати она жалосна општа анархија према установам, која их данас гуши и одузима вољу и одушевљење за рад. Ове наше установе ће се гад оживјети и добити дубоки и широк корисни плод.

Овим свима тога, хоћемо ли да рад наших устаноа уреди правим својим плодом, морамо настојати да све наше пјевачке друштве, читаонице итд. добију солиднију, чвршћу и здравију материјалну подлогу, а то ћемо постићи само онда ако тачно и уредно послађујемо наше чланове. А боље користан се рад не може развити празним рукама, без материјалних средстава и солидне материјалне основе.

Кратке вијести

Монархисти у Португалској. У једној касарни републиканске гарде у Лисабону откривена је монархистичка заједница, у којој су и друга одељења гарде уштетена. Заворени су три каплара и један војник. Један од заворених имао је стражу над магацином муниције, од које је велики дио нестало.

Руско-монголски уговор. Ових дана склопљен је и потписан уговор између Русије и Монголске. У њему је углављено ово: 1. Русија се обавезује заштитити Монголску и заузети се за њу у свим случајевима против спољних захтева, које би монголска влада држала за неправедне. 2. Русија ће се бринути, да се Кина унутарње послове Монголске не мијеша. 3. Монголска се обавезује, да ће зајмове само у Русији давати. 4. Русија добија особита права за исцрпљивање природнога богатства Монголске. 5. Градити жељезнице у Монголској може само Русија.

Кобан двобој. У Београду је дошло до двобоја између капетана Јовановића и поручника Пашића. Двобој се био ништолјима. Свега је пуцао сваки три пута. Код трећег пуцања срушио се Јовановић мртв. Смртоносно таче му је продрло кроз срце. До двобоја је дошло због једне орфеумске пјевачице. Тако бар страни листови јављају.

Изгубио се ратни брод. Енглески крастах „Просерина“ иловио је из Александрије према Мали. Након што је већ 38 сати пловио, а није доспιο у Малу, пободјали су се, да није можда настрадао. Покушали су разни бродови својим брзинама без јакга успоставити везу с „Просеринаом“, али им није успиело. Нико не зна куда је брод ишчекао.

Дневник

Био на Крушевцу. Њег. Краљ. Височанство Књаз Мирко у суботу послјије подне извезао се до Крушевца, одакле се у понедељак вратио на Цетиње.

Одликовање. Његово Величанство Краљ благоизволио је одарити г. Душана Грговића, маршала Двора, сенатским грбом. Искрено честитамо г. Грговићу ово заслужено одликовање.

Државна Хипотекарна Банка. Стање Државне Хипотекарне Банке на дан 30. јуна објављено је. Из тога се извјештаја види, да је од 1. марта до 30. јуна било примљено 4392 молбе за зајмове у износу 6,093.300 перпера. Од тих молба је било одобрено и примљено 821 у износу 798.700 перпера; одобрено је а не примљено 12 молба у износу 11.900 перпера; одложено на основу чл. 12. и 62. правилника 386 молба у износу 1,037.050; одбијено 11 молба у износу 11.250; одустало прије ријешења 18 молба у износу 32.660 перпера; и до сада не ријешено 3144 молба у износу 4,062.047. Укупно је до сада било молба 4392, износ одобрених зајмова 810.600 и износ тражених зајмова 6,093.300 перпера. Од 821 ријешених молба исплаћено је 500 зајмова у износу 483.800 перпера.

Н. Позориште. Са задовољством биљежимо, да се Народном Позоришту почела да поклања с надлежног мјеста озбиљна пажња и да су предузети сви потребни кораци, да се ова наша културна установа реформише и уреди тако како би што боље одговарала својој сврси. Садањи заступник министра просвјете г. Јован С. Пламенац, министар унутрашњих дјела, настојава да наше Н. Позориште дигне на што достојнију висину. Ради тога одредио је нарочиту комисију, којој је стављено у дужност, да распише натјечај за ангажовање чланова и да изврши ангажман свију потребних снага, да прегледа досадани репертоар и из ради нацрт репертоара за идућу сезону, да се изврши набавка потребних костима и декорација, да изради правилник, да се изврши оправка позорнице и позоришне дворане и т. д. Ова комисија већ је отпочела свој рад и за који дан ће објавити натјечај тако, да ће се одмах приступити како ангажовању чланова, тако и свима потребним претходним пословима. У исто вријеме одређена је и нарочита комисија, која ће извршити преглед рачуна и досадашњег рада у Народном Позоришту. И једној и другој комисији стављено је у дужност, да гос. министру поднесе исцрпан извјештај о свему што је неопходно потребно да се предузме да се Н. Позориште реформише и да се поведе путем напретка и изведе из досадашњег несређеног стања. Тако ће се цио овај двомјесечни одмор, кад Н. Позориште не ради, употребити искључиво на то, да се изврше сви веома потребни претходни послови и да Н. Позориште уђе у

нову сезону сасвијем спремно за рад. Од досадашњих чланова задржано је само четири особе, а остали ће се артистички и технички персонал нов набавити и како треба комплетовати, а да ће се у томе имати успјеха најбољи је доказ то, што су већ и прије конкурса почеле да стижу понуде за ангажмане, међу којима се налазе и понуде врло добрих па чак и одличних снага. Ови кораци г. министра уливају нам наде и дају гаранције, да се озбиљно прегло, да се овој нашој културној установи свестрано помогне како би што боље у будућем раду одговарала својој сврси и како би једном и код нас Н. Позориште било оно што је одавно требало и морало бити. Зато, у интересу ове установе и угледа наше земље, радосно поздрављамо ову заинтересованост и предузимљивост г. министра на препорукују Н. Позоришта и од срца желимо да уроди жељеним плодом и да се од нарочито зато одређених лица изведе само како треба.

Укидање црквене аутономије. Српска црквена аутономија у Троједници укинута је ћесаревом наредбом. Укинута је аутономно устројство, које је донесено и потврђено послјије ћесаровог рескрипта од 10. августа 1868. г. О овом удару, који је снашао српску народно-црквену аутономију, прогворимо нарочито у идућем броју.

Протјеран књижевник. Загребачка полиција наредила је да се на десет година протјера из Загреба хрватски књижевник Милан Марјановић као бивши издавач омладинског листа „Вала“, а поводом атентата на комесара Цуваја. Против овога Марјановић се жалио, али му то није помогло, те је морао да иде из Загреба. Кажу, да ће се привремено настанити у Загребу. Марјановић није ни први ни пошљедњи, који је протјеран из Загреба за ово вријеме од како је комесаријат.

Анархија у Турској. Стање у Турској пружа слику праве анархије. У Цариграду је завладала очајна борба између Младотурака и официрске лиге, па се међу официрима јављају и друге тајне организације, а све за срећу и спас отаџбине! Нова влада налази се у врло тешком положају, јер се покушава на њу да се са свију страна врши притисак. Заоштреност је тако велика, да младотурски комитет отворено пријети грађанским ратом само ако му се што не учини по вољи. Ни у унутрашњости није ништа боље. У свима гарнизонима ври међу официрима, који би хтјели да утичу на ток државних послова и да одређују правац владине политике. Што се тиче Арбанаса и оних официра што су побјегли из касарна и одметнули се, они још једнако воде крваве борбе и нападају на поједина мјеста. У пошљедње вријеме чак је дошло до неколико крвавих сукоба и у скадарском вилајету, гдје је врење међу Арбанасима такође велико.

Куга. У најновије вријеме избијају гласови како се куга почела и ове године да јавља. Она избија мјестимично. Има је већ у Угарској, па се и из Трста јавља, да су и два мрнарара на Лојдовом параброду „Амфидрите“ од куге оболели. Зато и ми треба да будемо на опрезу од овог немилог госта.

Љекар специјалиста. Др. Н. Фертилио, специјалиста за болести носа, грла и уши, пошто је из Трста обишао све вароши у Далмацији, из Дубровника стиже у Котор, гдје ће ординирати почев од сутра до 23. ов. м. Обраћамо пажњу болесницима на овог специјалисту.

Кинематограф. Вечерас кинематограф даје представу са врло лијепим и одабраним програмом. Приказиваће се драма у три чина „Циганска крв“, у којој чувана данска глумица игра главну улогу. Дужина је слике 1200 м. Управа кинематографа ову драму особито истиче и публици топло препоручује.

ОГЛАСИ

П. н. број 5. 37—50

Продаје се добро очувани хармоничан музикалски инструмент — Ради обавештења и погодбе обратити се

Цетиње, Васиљу Јовановићу
Р. 16. Бр. 43. 22

Саломон М Алкалај ТРСТ

Via Lazzaretto Vecchio бр. 45.

Велико складиште најбољих сваковрсних

КОЖА

и свих других припадака за обућарску радњу.

— Уз најумјереније цијене. —

Наруџбине извршују се брзо и тачно.
Р. 30. Бр. 45. 1.15

Нашим незаборављеним покојницима:

† СТАНИ и † ЂУРУ

држаћемо у неђељу, 22. ов. мј., у 9 сати прије подне, на новом гробљу годишњи помен, о чему овдјем извјештавамо сроднике, пријатеље и познанике.

Цетиње, 17. јула 1912.

Ожалошћени:

Саво Г. Иванишевић,
Р. 42. Бр. 44. 1.1 с породицом.

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пилааног дрва: дасана, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буновог, сировог и куханог. Паркета бунова и храстова.

Греда тесаних сваке димензије. Горивог дрва и енглешког каменог угљена.

из 1911. год.
П. н. Бр. 39. 22—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Шампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински.